

зму законодавчого забезпечення використання криптовалюти як платіжного засобу на своїй території. Водночас, підготовка та оприлюднення для обговорення вищезгаданої Концепції державної політики у сфері віртуальних активів, а також розробка народними депутатами України низки законопроектів, спрямованих на легалізацію криптовалюти, є свідченням того, що чинна влада принаймні усвідомлює наявність цієї проблеми, а також має наміри і вже робить перші конкретні кроки щодо її розв'язання.

1. Что такое блокчейн? Расскажем простыми словами. 18 апреля 2017, Coinspot. <https://coinspot.io/%20beginners/chto-takoe-blokchejn-rasskazhem-prostyimi-slovami/> (дата звернення: 18.05.2021).

2. China Bans anti-blockchain sentiment as it prepares for launch of state cryptocurrency.. The Independent, 30 October, 2019. URL: <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-andtech/news/china-cryptocurrency-blockchain-bitcoin-a9176636.html> (дата звернення: 18.05.2021).

3. Китай раздаст около \$1,5 миллиона для тестирования национальной криптовалюты. 08.02.2021. 3D news Daily Digital Deges.tURL: <https://3dnews.ru/1032185/kitay-razdast-okolo-15-milliona-dlya-testirovaniya-natsionalnoy-kriptovalyuti> (дата звернення: 18.05.2021).

4. Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2018 (неофіційний текст). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/nt4372?an=2> (дата звернення: 18.05.2021).

Гладкова О. Є., студентка
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Барабаш Г. В.
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУДОВА ПРОМОВА ЗАХИСНИКА

На сьогодні дедалі частіше спостерігається суттєве падіння якості судових промов адвокатів, яке зумовлено недостатнім рівнем володіння ораторським мистецтвом юристів, що призводить до винесення завідомо незаконних вироків. В останній час ця проблема набула загальнодержавних обсягів та потребує скорішого вирішення. Відомо, що судовий процес – це форма мовленнєвого спілкування. А спілкування, тобто володіння слово – це засіб ораторської комунікації – переконання учасників судового процесу у правильності і обґрунтованості висунутих тез. Змістом судових промов є певні доводи та думки, які потрібно донести аудиторії судового процесу. Акту-

альність даної теми дослідження зумовлена недостатнім рівнем володіння ораторським мистецтвом юристів. Метою даної праці є розробка теоретичних та розгляд практичних положень, які більш змістовно розкриють важливість інституту судової промови у судових дебатах та допоможуть визначити основні закони логічної побудови виступів і методики їх виголошення. Теоретичною основою дослідження стали наукові праці багатьох вітчизняних, і не тільки, вчених: Івакіної І.Н., Молдована В.В., Загурського О.Б., Перлова І.Д., Сергеїча П., Коні А.Ф., Матвієнко Є.А., Гармаєва Ю.П., Попелюшко В.О., Зейкана Я.П., Івіна О.А., Строговича М.С., Ципкіна А.Л., Павлова Л.Г., Кацавця Р.С., Самсонова В.А. та багатьох інших. На думку М.С. Строговича «судові дебати – це промови сторін, основне місце в яких займають обвинувальна промова прокурора і захисна промова адвоката» [1, с. 307]. А ось Н. Івакіна зазначала, що судова промова – це цілеспрямований виступ, що має вплинути на учасників судових дебатів [2, с.89]. Молдован Валеріан Васильович вважає: «Судова промова – це публічний виступ уповноваженого учасника процесу, звернений до суду і всіх присутніх при розгляді кримінальної справи проголошений в судовому засіданні, який представляє собою роз'яснення значення і характеру суттєвих обставин справи і його заперечення іншим об'єктам з метою з'ясувати істину і постановлення справедливого вироку» [3, с.18]. Усі визначення даного поняття дуже схожі, тому на мою думку не має сенсу вигадувати щось нове, я згодна з усіма наведеними визначеннями. Єдине що хочеться додати: судова промова має полемічний характер. На меті має переконати, тому що основною функцією сторін в судових дебатах є переконання, спростування, доведення. У Законі немає спеціальної норми, яка б визначала зміст захисної промови, але всяка захисна промова повинна мати визначену структуру. М.Л. Шифман пропонує будувати промову ось таким чином: суспільно-небезпечна характеристика справи; виклад фактичних обставин справи, встановлених судовим слідством; аналіз перевірених судом доказів і зроблені з них висновки про подію і обставини злочину; винуватість підсудного; кваліфікація злочину; міра кримінального покарання [4, с. 113-114]. На думку Т.В. Варфоломєєвой, «Досягнення задач захисної промови у значній мірі залежить від її правильної побудови, визначення порядку аналізу доказів, доведеності обвинувачення, заперечування кваліфікації діяння, дослідження мотивів злочину та інше... Ці та багато інших компонентів допомагають здійсненню задач захисної промови – надати суду аналіз матеріалів судового слідства, спрямований на вивчення обставин, що виправдовують підсудного або пом'якшують його відповідальність, і відповідно до аналізу висновки, за умови дотримання тактичних рекомендацій, вироблених практикою» [5, с. 34].

Таким чином, проаналізувавши різні наукові джерела, ми зупинились на ось такій структурі захисної промови: аналіз фактичних обставин справи та оцінка доказів; обґрунтування кваліфікації злочину та умов які сприяли його вчиненню; обґрунтування цивільного позову; характеристика підсудного;

прохання про призначення міри покарання як підсумок судової промови. Найважливішою композиційною складовою частиною судової промови є аналіз і оцінка доказів. Це твердження впливає з того, що призначення судової промови полягає у встановленні винності або невинності підсудного, законності чи незаконності вимог позивача і винесенні правової оцінки його дій. Виклад і аналіз фактичних обставин справи підводить до необхідності правової кваліфікації скоєного кримінального правопорушення. Кваліфікація злочину – це встановлення та юридичне закріплення точної відповідності між ознаками вчиненого діяння та ознаками складу злочину, передбаченою кримінально-правовою нормою [6, с. 8]. Завданням захисника є представити підзахисного з кращої сторони: розкрити його внутрішній світ, його світогляд, зрозуміти його психологію, переживання і пояснити це суддям. Є.А. Матвієнко пише так: «адвокат повинен врахувати соціально-демографічні ознаки особи, морально-психологічні якості, соціальні ролі, що дозволить виявити обставини на користь підсудного» [7, с. 64]. Під кінець своєї промови захисник звертається до суду з проханням при винесенні вироку і призначенні покарання урахувати обставини, що пом'якшують вину підсудного. Формулюючи остаточні висновки, які випливають зі справи, що розглядається, захисник ще раз підкреслює найсуттєвіші моменти справи. Отже, розташування матеріалу в судовому виступі – справа творча і майже не піддається стандартизації. В цілому ж всі структурні частини розташовуються в строгій логічній послідовності і підпорядковані головній думці – прийняття справедливого рішення.

1. Строгович М.С. Советский уголовный процесс : т. 2. Москва : Наука, 1969. 516 с.
2. Ивакина Н.Н. Основы судебного красноречия (риторика для юристов). Филологические науки, 2009. № 7. 89 с.
3. Ивин А.А. Риторика: искусство убеждать: учеб. пособие. Москва, 2001.
4. Шифман М.Л. Прокурор в уголовном суде. М: Госюриздат, 1946. 163 с.
5. Варфоломеева Т.В. Организационные, процессуальные та криминалистические проблемы защиты адвокатом прав подозреваемого, обвиняемого, подсудного: автореф. дис.доктора юрид. наук: 12.00.09. Київ, 1994. 39 с.
6. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений. Москва : “Юридическая литература”, 1972. 352 с.
7. Матвиенко Е. А. Судебная речь. Минск : Госиздат, 1972. 290 с.